

Recomandări privind includerea unor elemente esențiale de educație privind drepturile la locul de muncă și relațiile de muncă în noul Curriculum Național

În data de 18.09.2023, Asociația Politeia a organizat dezbateră „*Munca și participarea civică în noua programă școlară*”. În cadrul acestui eveniment au fost invitați reprezentanți ai autorităților publice, experți din mediul academic și din societatea civilă și reprezentanți ai sindicatelor, patronatelor, asociațiilor de părinți și elevi. O listă completă a participanților este disponibilă în anexa acestei adrese.

Asociația Politeia a derulat, pe parcursul ultimilor doi ani, o campanie educațională și civică la nivel național, pentru promovarea educației privind drepturile la locul de muncă și a participării civice active. În primă fază am derulat un studiu național în care am identificat cele mai frecvente probleme cu care se confruntă tinerii la locul de muncă și gradul de informare al acestora cu privire la drepturile pe care le au ca angajați. În urma studiului și a întâlnirilor cu peste 2500 de elevi și studenți, au fost identificate două nevoi importante care nu sunt satisfăcute de către conținuturile educaționale curente: pregătirea elevilor pentru piața muncii din perspectiva de angajat care-și cunoaște drepturile și pregătirea elevilor pentru participarea activă în societate, ca viitori cetățeni responsabili.

În acest context, Asociația Politeia a realizat o analiză a conținuturilor educaționale la nivelul întregului învățământ preuniversitar, sintetizată într-un material tip policy brief, atașat prezentei adrese.

Dezbateră „*Munca și participarea civică în noua programă școlară*” vine în completarea acestor eforturi, adunând experți și actori relevanți pentru temele propuse. În ceea ce privește educația privind drepturile la locul de muncă, în cadrul acestor discuții, au fost semnalate următoarele aspecte:

- Nu au fost identificate suficiente elemente care să facă referire la acest subiect în niciuna dintre disciplinele ce formează trunchiul comun în învățământul gimnazial sau în cel liceal.
- Tinerii intră pe piața muncii de la vârste fragede, unii dintre ei lucrând legal, cu contract de muncă, de la 16-18 ani, alții lucrând informal, „la negru”, chiar și de la vârste mai mici (14-15 ani). Momentul angajării reprezintă pentru majoritatea dintre ei prima dată când văd un contract de muncă, nefiindu-le familiare drepturile pe care le au și fără a putea înțelege pe deplin clauzele contractuale.

Organizație nonguvernamentală înregistrată în România Nr. Înregistrare 11151/303/2014
C.F 33626532 ● IBAN RO43 RNCB 0290 1433 0510 0001 Banca Comercială Română București

- În contextul prezenței în disciplinele ce formează trunchiul comun a noțiunilor privind rolurile pe care le avem într-o economie de piață capitalistă, este nevoie de o abordare mai echilibrată în care să fie incluse, pe lângă discuțiile privind consumatorul și antreprenorul, și o secțiune dedicată angajaților.
- Majoritatea tinerilor nu sunt familiarizați cu noțiunea de sindicat sau cu cea de contract colectiv de muncă și nu știu ce să facă în momentul în care le sunt încălcate drepturile sau cum se pot lupta pentru condiții mai bune la locul de muncă.
- Totodată, tinerii nu cunosc de ce fel de protecție socială beneficiază conform legii, puțini înțelegând ce este șomajul, sau ce pot face dacă nu reușesc să se angajeze.
- Rapoartele CNCD arată că un număr foarte mare de fapte de discriminare se întâmplă la locul de muncă.
- Subiectul drepturilor la locul de muncă și al relațiilor de muncă poate fi și trebuie să fie abordat transversal, în cadrul mai multor discipline, nefiind necesară supraîncărcarea orarului elevilor cu o disciplină nouă.

Având în vedere cele de mai sus, înaintăm către dvs. următoarele propuneri pentru a fi avute în vedere în realizarea noului curriculum la nivel gimnazial și liceal:

- La nivel liceal: Elemente despre drepturile la locul de muncă și relații de muncă pot fi introduse în cadrul trunchiului comun, la discipline precum *Educație Antreprenorială, Consiliere și Orientare, Economie*. De asemenea, la *Istorie* poate fi inclusă studierea conflictelor și relațiilor de muncă și a mișcărilor sindicale.
- La nivel gimnazial, noțiuni introductive despre relațiile de muncă, drepturile angajaților, sindicate și în general perspectiva de angajat pot fi introduse în cadrul ariei curriculare *Om și societate*, mai exact la disciplina *Educație economico-financiară*, precum și în cadrul disciplinei *Consiliere și Orientare*.
- În cadrul trunchiului comun trebuie asigurată dezvoltarea următoarelor competențe:
  - Asumarea calității de angajat informat, care își exercită drepturile și responsabilitățile;
  - Argumentarea în favoarea respectării drepturilor angajaților, inclusiv dreptul de a se asocia în sindicate;

Organizație nonguvernamentală înregistrată în România Nr. Înregistrare 11151/303/2014
C.F 33626532 ● IBAN RO43 RNCB 0290 1433 0510 0001 Banca Comercială Română București

- Participarea la rezolvarea problemelor la locul de muncă, manifestând empatie și solidaritate în relațiile cu colegii de muncă;
- Identificarea cazurilor de abuz la locul de muncă și a mecanismelor legale de combatere a acestora, alături de colegi/sindicat;
- De asemenea, în cadrul orelor de Consiliere și Orientare, este necesară asigurarea informării cu privire la tipurile de contracte de muncă/colaborare (cu avantaje și dezavantaje), condițiile de muncă și situațiile de abuz, salarizarea, concediul de odihnă și siguranța și securitatea în muncă, șomajul și protecția socială.
- Relațiile de muncă, drepturile angajaților sau istoria mișcărilor sindicale pot fi subiectul unei discipline pentru un singur an de studiu, ca opțional parte din Curriculumul la decizia școlii.

În ceea ce privește participarea civică activă, au fost semnalate următoarele aspecte:

- Elemente privind participarea civică activă sunt prezente în trunchiul comun la nivel gimnazial, însă lipsesc complet la nivel liceal.
- Este esențială continuarea educației civice și după terminarea clasei a VIII-a, având în vedere apropierea momentului în care tinerii își dezvoltă conștiința socială, își cresc gradul de independență și se pregătesc a fi cetățeni cu drepturi depline, inclusiv dreptul de a vota în alegeri și chiar a candida pentru funcții publice.
- Absența educației civice la nivel liceal duce la diminuarea impactului acumulării de cunoștințe și dezvoltării competențelor la nivel gimnazial.
- Este necesară accentuarea importanței valorilor democratice, participative, în formarea cadrelor didactice, fie că vorbim de formarea inițială sau cea de pe parcursul carierei.
- Există multiple exemple de bune practici dezvoltate de organizații non-guvernamentale în colaborare cu unități școlare din țară care pot servi ca model de lucru cu elevii adolescenți.

Având în vedere cele de mai sus, înaintăm către dvs. următoarele propuneri pentru a fi avute în vedere în realizarea noului curriculum la nivel liceal, unde se pot contura patru direcții principale prin care poate fi asigurată o formare civică completă pentru toți tinerii:

Organizație nonguvernamentală înregistrată în România Nr. Înregistrare 11151/303/2014
C.F 33626532 ● IBAN RO43 RNCB 0290 1433 0510 0001 Banca Comercială Română București

- Introducerea unei discipline noi în trunchiul comun, în cadrul ariei curriculare *Om și Societate*, în continuarea celor de la nivel gimnazial.
- Crearea mai multor discipline pentru un singur an de studiu, ca opțional parte din Curriculumul la decizia școlii, care să urmărească participarea activă a elevilor în comunităților lor, inclusiv prin încurajarea formării de grupuri civice locale sau tematice.
- Introducerea elementelor de participare civică activă în cadrul disciplinei *Consiliere și Orientare*.
- Dezvoltarea unui sistem care să acorde cadrelor didactice toate resursele necesare organizării de activități extra-curriculare care să încurajeze implicarea civică.

O problemă generală semnalată în cadrul dezbaterii este fenomenul informal al ierarhizării disciplinelor prin prioritizarea celor la care sunt susținute examene la Evaluarea Națională și Bacalaureat. O consecință a presiunii resimțite de către elevi și profesori de a avea rezultate bune, această ierarhizare duce la scăderea interesului pentru alte discipline, inclusiv cele de educație civică, socială, antreprenorială șamd., atât din partea elevilor, cât și din partea cadrelor didactice. O reconsiderare a ponderii evaluărilor în general, precum și includerea tuturor disciplinelor într-o anumită măsură în astfel de examene pot reprezenta soluții pentru combaterea acestui fenomen al ierarhizării disciplinelor.

Menționăm că ideile exprimate mai sus au fost discutate în cadrul dezbaterii noastre, reacțiile participanților fiind pozitive și de susținere, fără a implica în mod necesar un acord total din partea tuturor. Ideile transmise în forma exprimată în această adresă aparțin Asociației Politeia.

Pe această cale ne arătăm disponibilitatea de a participa la consultări și dezbateri viitoare pe tema curriculum-ului la nivel liceal și gimnazial, în special în ceea ce privește disciplinele relevante pentru recomandările transmise mai sus.